

Zvezni tajnik izroča pozdrav črnih sraje legionarjem bojevnikom

Ob priliki 20-letnice ustanovitve milice je v ponedeljek jutraj Zvezni tajnik odšel v spremstvu Zveznega podtajnika Capursa, dveh ravnateljev in zaupnice Zenskega fašija v vojašnico obmejne milice, kjer je izročil pozdrav črnih sraje junaškim legionarjem bojevnikom. V zahvalo je odgovoril konzul de Padova, ki je potrdil jekleno voljo legionarjev do zmage.

Zaupnica Zenskega fašija, tovarišica Ida de Vecchi je nato položila šopek cvetja v spomin junaškim padlim legionarjem.

Nato je konzul de Padova sporočil in prebral zbranim legionarjem novice o odlikovanju, na kar je Zvezni tajnik pritril na prsa dveh junaškim legionarjem obmejne milice zaslužen vojne križce, in sicer Soruziju Remu in Bracchi-

ju Carlu, ki sta jih oba zaslužila v bitki na zahodu.

Zvezni tajnik, ki so ga ves čas spremljali Zvezni podtajnik, dva ravnatelja in zaupnica Zenskega fašija, je nato odšel v uršulinsko cerkev na Kongresnem trgu, kjer je bilo opravljeno slovesno cerkveno opravilo za legionarje.

Pri tej cerkveni slovesnosti, pri kateri je imel častno službo oddelek obmejne milice v orožju, je zastopal Eks. Visokega komisarja viceprefekt David, Eks. generala Gambaro je zastopal general Perni, dalje so bili navzoči župan in podžupan, kvestor, konzul de Padova in še druga predstavništva častnikov in vojakov vseh vrst orožja Armadnega zbora in fašistov v uniformah.

Žnice, kjer je izročal tovariške pozdrave Stranke in priboljške za vojake.

Ob navzočnosti krajevnih oblasti je nato razdelil Zvezni tajnik otrokom iz Vidma in Dobrepolja zavojce fašistične Befane, ki je obdarila otroke z oblačilnimi predmeti in živili.

Potem ko je obiskal tajništvo pomožnega središča Stranke, se je poslovil od krajevnih oblasti in nadaljeval pot v Ribnico, kamor sta ga spremljala senjor Bialoni, ki je zastopal poveljnika oddelka črnih sraje »21. april«.

V Ribnici je sprejel gosta konzul Siliato. Tu je Zvezni tajnik tudi razdelil zavojce s priboljški, ki jih je Stranka darovala tamkaj nastanjenim vojakom.

Zvezni tajnik na obisku v pokrajini

Tiskovni urad Zveze bojevnih fašijev sporoča:

Zvezni tajnik je v nedeljo odšel v spremstvu političnega tajnika za organizacijo bojevnih fašijev v Videm Dobrepolje. Tam je izročil pozdrav črnih sraje iz Ljubljane bojevnim edincem in je vodil razdelitev zavojev fašistične Befane tamkajšnji mladini.

Na postaji ga je sprejel konzul Rocca, poveljnik posadke in krajevni tajnik Stranke. Nato je Zvezni tajnik odšel in pregledal utrdbe in stra-

Poročilo predsednika odseka poljedelskih delavcev

Poljedelski delavci so bili doslej izločeni od ugodnosti zakonodaje, nanašajoče se na socialno varstvo delavstva in na njihovo socialno zavarovanje. Zato niso imeli možnosti, da bi si ustanovili trdno sindikalno organizacijo in mogli tako sklepati kolektivne pogodbe. Zaradi posebnega položaja, v katerem so bili poljedelski delavci v preteklosti zavoljo zanemarjenega socialnega in sindikalnega položaja, se je odsek znešel zelo obsežnih in težkih nalog. Potrebno je bilo organizirati kmetijske delavce, ki doslej sploh niso poznali sindikalne organizacije; potrebno je bilo urediti tudi njihove delovne odnose s kolektivnimi delovnimi pogodbami, končno je bilo treba razgledati tudi na Ljubljansko pokrajino zakonodajo o socialnem varstvu in socialnem zavarovanju.

Število včlanjenega delavstva. Število delavcev, ki jih zastopa odsek poljedelskega delavstva, je precej veliko. V pokrajini je okrog 9000 hlapcev in dekel. Poleg tega je okrog 20.000 oseb, katerih glavni dohodek je zaslužen pri raznih kmetijskih, gozdni in vinogradniških delih. Delovni odnosi delavcev, ki spadajo v to kategorijo, so zelo različni in nejasni zavoljo tega, ker imajo večina majhne kose zemlje, ki jim navidezno dajejo naziv zemljiških lastnikov.

Število sindikatov. Pogoji, pod katerimi se je naš odsek lotil organiziranja poljedelskih delavcev, so bili izredno težavi. Omenjam, da so postali štirje sindikalni voditelji našega odseka žrtve svoje vneme in svoje predanosti delu za našo organiza-

cijo. Navzlic temu je bila v glavnem organizacija našega odseka pravočasno izvedena.

Odsek ima štiri sindikate, torej celotno število, kolikor jih je predvidel organizacijski očetek, izvemši kmetijske nameščence kakor tudi 13 občinskih sindikatov s 557 člani.

Odsekovi predlogi. Res je, da naš odsek še ni mogel doslej doseči občutnejših dobrin v korist poljedelskih delavcev. Pa vendar je storil vse, da bi pripravil bodoče socialne reforme, ki naj bi se uveljavile za Ljubljansko pokrajino. Naš odsek je razen tega sestavil tudi obrazce kolektivnih pogodb za kmetijske delavce, za lesne delavce in za vrtnarje. Razen tega je odsek izdelal predloge za sledeče zakonske ureditve:

1. Za sodelovanje občin pri sestavljanju seznamov poljedelskih delavcev in za uvedbo občinskih razsodišč za poljedelske delavce. Zadevna uredba naj bi uredila pogoje kolektivnih pogodb za kategorizirane delavce. 2. Za uvedbo neugodnostnega zavarovanja za kmetovalce in poljedelske delavce. 3. Za priznanje družinskih dokladov za poljedelske delavce. 4. Za izvedbo bolniškega in starostnega zavarovanja za poljedelsko delavstvo.

Potem je govornik omenil vse težkoče, ki se pojavljajo pri širjenju organizacije v pokrajini in načel vprašanje delovnih pogodb, neugodnostnega zavarovanja, družinskih dokladov in socialnega zavarovanja, torej vprašanja, ki bodo postopno rešena, kakor je bil govornik zatrdil na zasedanju, katerega se je udeležil tudi Visoki komisar.

Poročilo predsednika odseka industrijskih delavcev

Z izjemo mesta Ljubljane in okolice in z izjemo lesne industrije se na ozemlju Ljubljanske pokrajine pred italijansko zasedbo industrija in obrt nista dosti razvili. Po zasedbi je bila pozornost posvečena tudi izpopolnitvi rudniške industrije. V ostalem pa so tudi drugi industrijski in obrtniški odseki z izjemo grafičnega pokazali stremiljenje po napredku, v kolikor je omejeno dobavljanje surovin to sploh dovoljevalo. Izjemen položaj v pokrajini je zaviral razvoj industrije na splošno in izdelovalno delovanje, občutno pa omejil tudi izvedbo javnih del.

Število včlanjenega delavstva. Odsek industrijskega delavstva predstavlja danes 15.022 delavcev in nameščencev, od katerih jih je bilo do 31. dec. lanskega leta 2755 včlanjenih v 12 pokrajinskih sindikatih, v 18 skupin in v 6 občinskih sindikatov, kar predstavlja 18,3 % vseh delojemalcev.

Delo za ureditev delovnih pogodb. Pred 11. aprilom 1941 ni bilo mogoče sklepati kolektivnih pogodb razen s posameznimi podjetji, kar je v veliki meri oviralo skupno ureditev vseh delovnih odnosov. Pa tudi zato, ker je bila edina splošna ureditev uredba o minimalnih mezdah, ki so jo tedaj oblasti izdale. Izrabljajoč ugodnosti nove zakonodaje pa se je odsek industrijskih delavcev naglo lotil svoje naloge, da bi uredil službeno razmerje svojih včlanjenec s kolektivnimi pogodbami, veljavnimi za vso pokrajino. Uspeh tega dela je bil v lanskem letu ta, da je bilo sklenjenih 50 ko-

lektivnih in mezdni pogodb, od katerih jih je bilo 19 veljavnih za vso pokrajino. Tako je 9000 delavcev od 15.000 včlanjenih doseglo ureditev svojega delovnega razmerja. Doslej so ostali izvzeti iz ureditve delovni odnosi manjših kategorij in tistih, katere je bilo težko imeti v evidenci zaradi tega, ker imajo sedež izven Ljubljane. V bližnji bodočnosti bo odsek storil vse, da bi se izvedlo tudi to delo.

Nato je govornik razložil mezdni položaj in dejal: Odsek industrijskega delavstva je dajal s svojimi predlogi in pobudami vso pomoč pokrajinski delavski zvezi pri vseh nastopih za ugotovitev zakonskih uredb, ki se tičejo določevanja in obdavčbe mezd, posredovanja za delo, omiljenja posledic blokade in povračila mezd delavcem, ki so brez lastne krivde izostali od dela. Prvo leto odsekovnega delovanja je bilo posvečeno tudi ureditvi sindikatov in ureditvi kolektivnih delovnih pogodb. Vsa vprašanja, tičeča se organizacije in mezd, so prišla v razpravo na sejah, sestankih in zborovanjih in sicer na 32 zborih, 134 sestankih članov in na 141 sejah.

Te številke dokazujejo, kako tesni so bili stiki z delavci, kateri so razumeli potrebo delovanja Pokrajinske delavske zveze v njihovo korist. Ugodni uspehi se vidijo tako na organizaciji sami (število odsekovnih članov v mnogih primerih presega celotno število članov vseh bivših strokovnih organizacij na tistem ozemlju), kakor tudi po socialni zaščiti, ki je razvidna iz števila sklenjenih kolektivnih pogodb.

Zamolčani Napoleon

Po teh bi moral papež prepustiti Avignon, Benaissont, Ferraro, Bologno in Romanjo; razen tega je Napoleon izsilil od njega štirinajst milijonov frankov vojaškega davka, povrh tega pa še tisoč šest sto konj ter veliko umetnin in dragih rokopisov, ki so jih poslali v Pariz, kjer so obogatili luvrsko zbirko. Vojaske davke je bil tolkšen, da je morala Sveta stolica, če je hotela zbrati denar, prodati vse, kar ji je še ostalo zakladov po prejšnjih papežih. Umetnine sta izbirala in sprejemala Monge in Berthollet, ki ju je kot izvedenca poslal direktorij. Ta pa ni zahteval samo umetnin in drugih rokopisov, ampak tudi stroje, papir, razno orodje, konje, celo les, bombaž in redke rastline. Zahteval je še več: prisilil je podjarmljene prebivalce, da so s svojimi vozi in konji prepeljali izsiljeno blago v Francijo. Tako se je torej francoska zasedba spremenila v pravi roparski pohod.

Bonaparte pa niti z zasedenim ozemljem niti s kupi denarja in z grmado naropane blaga ni bil zadovoljen, hotel je uničiti svetno papeško oblast. Da bi to pripravil, je poslal v večno mesto hujšake, ki so spretno, vajeno in načrtno dražili ljudi zoper papeško oblast. Ker pa zamisel ni tako gladko napredovala, kakor je želel, se je misel zaletel naravnost zoper papeža, da bi čim hitreje dosegel svoj namen. — Zato je čakal samo na priliko in izgovor.

Umor generala Duphot in njegove posledice.

Papež Pij VI. je bil že v enosredemdesetem letu; bil je dvajseto leto papež ter ves onemogel in bolehen. Bil je tudi miroljuben mož: sam Napoleon je v pismu, ki mu ga je pisal iz Tolentina dne 19. februarja 1797, rekel, da vsa Evropa pozna miroljubne namere Njegove Svetosti in čednosti, ki se razodevajo v njegovem spravljivem duhu. Toda Francija je, kakor smo že povedali, za vsako

ceno iskala in prežala na kak izgovor, da bi zasedla papeško državo. In ni ji bilo treba dolgo čakati.

Direktorij je na Napoleonov predlog poslal njegovega starejšega brata Giuseppeja Bonaparteja v Rim za poslanika pri Sveti stolici. Papeški dvor je novega poslanika silno slovesno in sijajno, celo veselo in navdušeno sprejel. Toda kaj kmalu ga je doletelo bridko razočaranje. Že to je bilo čudno, da se brat osabnega Napoleona ni nastanil v dostojnem rimskem okraju, ampak v najzloglasnejšem mestnem predelu, kjer je stanovala drhal, ki jo je bilo kaj lahko, posebno z denarjem, pridobiti za vse, kar koli bi hotel. Namen je bil jasen: Giuseppe naj bi po bratovih navodilih nabuhljal ljudstvo zoper papeža. Res so bili po Giuseppejevem pribodu nemiri na dnevnem redu in ljudstvo je z večjo silo začelo terjati ljudovlado.

Ob nekem takim nemiru se je dne 28. decembra 1797 francoski general, Duphot po imenu, pridružil razgrajajem ter jih očitno hujškal zoper papeško vladno. Neka skupina, kakih pet sto kričavec, se je zanašala pred bivaljskim poslanika Giuseppeja Bonaparteja, kjer je razgrajala in vzklikala: »Živela francoska ljudovlada, dol s papežem!« Duphot je vihtel orožje, se postavil na čelo razgrajajem in se približal enemu izmed papeških orožnikov. Ta mu je po svoji dolžnosti ponovno zaukazal, naj se ustavi in odloži orožje, toda Duphot je šel kar naprej, naka je orožnik po vojaških predpisih ustrelil in ga ubil. (Drugi poročajo, da je bil Duphot po negreč ubit.)

Ob Duphotu moramo bralca opozoriti na neko pomembno okoliščino. Prva Napoleonova ljubica je bila neka Desiderata Eugenia Clara, mlajša sestra žene Giuseppeja Bonaparteja. V dekletu pa je bilo čustvo globlje in trdnjše kakor v Napoleonu, ki ji je kmalu obrnil hrbet, ker pa je Desiderata še kar naprej hrepelala po njem, je Napoleon pomiloval nesrečnico in želel, da bi jo kako dobro omožil. In vprav v ta namen je izbral generala Duphotja ter želel, da dan poroke, medtem pa so nesrečna mladeniča ubili. Napoleon torej v Duphotu ni objokoval samo smrt francoskega častnika, ampak še bolj smrt ženinca, ki ga je izbral svoji prvi in zvesti prijatelji.

Posledice? Giuseppe Bonaparte je takoj z ženo, svakinjo in sestro Carolo zapustil Rim. Iz Florence je poslal sla v Mantovo

Lehar: »Zemlja smehljaja«

Med glasbena dela trajne vrednosti, pa čeprav je opereta, spada prav gotovo tudi Leharjeva opereta »Zemlja smehljaja«, ki smo jo po dolgi letih spet gledali preteklo soboto na deskah ljubljanskega narodnega gledališča.

Leharja poznamo po delih, ki so z lahko otosvojila široko množico in dobila posebno vrednost v operetnem ustvarjanju. Njegova glasba diha posebno življenje, ob katerem človeka kar prevzame! Njegova glasba mika in vleče. Nepozabni napetosti ostanejo skoraj za vedno v ušesih in vedno znova bi jih poslušal. Lehar zna biti v svojih delih poskočen, razigran, življenje v njegovih operetih kar valovi, pa je spet mehko, otožno, tako otožno, da človeku kar trga srce in dušo. Vedno se radi spominjamo Leharjevih del, ki so doživela na našem odru toliko uspeha; vedno radi poslušamo njegove melodije. Med njegova najuspešnejša ustvarjanja na operetnem področju pa spada prav gotovo »Zemlja smehljaja«. Da je tako, potrjuje tudi dejstvo, da gre to delo po vseh svetovnih odrih, da so ga filmali in da so razne vloge iz tega dela bile dane v roke najboljšim svetovnim pevcem umetnikom. V Leharjevih vlogah so se poleg Tauberja izkazali Picaver, Rossaenge, Marischka, Slezak itd. In v ženskih vlogah: Novotna, Macdonaldova, Eggerthova, Mielingutova itd.

Kakor je na primer ohranila trajno vrednost in sijajen uspeh Nedbalova »Poljska križ«, kakor je doživel ogromen uspeh Straussov »Netopir«, tako je »Zemlja smehljaja« bila in je še hvaležno sprejeta na vsakem, tudi svetovnem odru. Preveč je bogastva v njej, da bi bila pozabljena in spravljenja v omare.

Videli smo jo v novi režiji, v novi inscenaciji, v novih zasedbah preteklo soboto. Ze takoj v začetku moremo in smemo ugotoviti, da je predstava uspešna in da bo odigrana še velikokrat pred razprodano hišo.

Glavni vlozi sta imela naša nova operna člana Mlejninkova v vlogi Lize in pa Čuden v vlogi princa Sou-Chonga. Mlejninkova je spet pokazala, da je dobra moč, vendar pa igralsko bolj kot pevske.

Delitev racioniranih živil v februarju

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča:

Meseca februarja 1943-XXI bodo dobili potrošniki sledeča racionirana živila:

1. na navadno živilsko nakaznico (za vse potrošnike) dnevno 150 gr kruha ali 150 gr krušne moke ali 225 gr koruzne moke, 1800 gr riža, 200 gr testenin, 500 gr sladkorja, 100 gr svinjskih maščob, 200 gr masla, 1 del olja, 100 gr mila, 200 gr fižola na odrezek A (samo na ljubljanske živilske nakaznice — izvzeti so zalagarji), 600 gr soli na odrezek B;

2. na dodatno živilsko nakaznico SD I (za ročne delavce) dnevno 150 gr kruha ali 130 gr krušne moke ali 225 gr koruzne moke;

3. na dodatno živilsko nakaznico SD I+II (za težke delavce) skupno: dnevno 250 gr kruha ali 217 gr krušne moke ali 375 gr koruzne moke, 500 gr riža, 100 gr testenin;

4. na dodatno živilsko nakaznico SD I+II+III (za najtežje delavce) skupno: dnevno 350 gr kruha ali 300 gr krušne moke ali 525 gr koruzne moke, 500 gr riža, 100 gr testenin;

5. na dodatno živilsko nakaznico GM-a (za otroke do 3 let) 900 gr riža, 100 gr testenin, 500 gramov sladkorja, 750 gr marmelade na odrezek »7«;

6. na dodatno nakaznico GM-b (za otroke od 3 do 9 let) 100 gr sladkorja, 1000 gr marmelade na odrezek »20«;

7. na dodatno nakaznico GM-c (za mladino od 9 do 18 let) 100 gr sladkorja, 1000 gr marmelade na odrezek »VII«, dnevno 50 gr kruha ali 42 gr krušne moke ali 75 gr koruzne moke;

8. na dodatno bolniško nakaznico za kruh dnevno 100 gr kruha ali 83 gr krušne moke ali 150 gr koruzne moke.

Iz Ribnice

Vse knjige, ki jih ima v založbi Ljudska knjigarna, dobite v trgovini Gorže Anice. Tu lahko tudi naročite vse naše liste, revijo »Obiske«, »Slov. knjižnico« in zbirko »Naša knjiga«.

Poročila sta se občinski stražnik g. Šile Janec in gđc. Marija Adamičeva. Bilo srečno!

V mlekarni lahko naročniki poravnajo naročnino za vse liste vsako nedeljo od 9 do 12. Tu se sprejemajo tudi mali oglasi in osmrtnice.

Škoda, da svojega lepega in močnega glasu ne usmeri tudi v točnojšo izgovorjavo. V vlogi princa Sou-Chonga si ne moremo misliti bolj ugaljenega, dostojanstvenega in mikavnejšega tolmača, kot je bil Čuden, čeprav nas tokrat pevsko ni tako zadovoljil, kot na primer pri svojem prvem nastopu v vlogi Alfreda v »Traviatu«. Nekajkrat je v arijah s falzetom prešel v skoraj neslišno pianissimo. Imeli smo občutek, da so tako Mlejninkova kot Čudna precej utrudila zadnje skušnje in pevski napori. Imenitno je svojo vlogo podala Barbičeva v vlogi prikupne, nežne, skoraj otročje, srčkane princeve sestre Mi. Tudi glasovno je bila prav dobra. Kot vedno v operetah, je bil na mestu epet naš znanec Sanein v vlogi poročnika Gustava Potenstein. Med najmočnejše postavbe sobotne prireditve pa spada brez dvoma Debečeva vloga Čanga Boljšega, glasovno tako bogata in izrazno tako prepričljivega Čanga si pač ne moremo misliti. Manjše vloge, ki so jih pa dobro opravili, so odigrali še Anžlovar v vlogi grofa Lechtenfelskega, Japljeva kot Liza, Škrabar kot poslaniški tajnik Fu-li, prav dober je bil Simončičev evnuh, pa še Pianek kot general, ter Sušteršičeva, Ličanova, Petanova, Doborškova kot prikupne mladenke, in končno še Marenk kot sluga.

Posebno pozornost je tokrat vzbudil balet. Če smo z veseljem ugotovili njegov napredek že pri Beethovenovi VII. simfoniji, pa dalje pri »Thais«, potem moremo biti tem bolj zadovoljni s sobotnim njegovim nastopom. Vse v vsem: bil je vzoren, dobro naštudiran, imenitno izvajan. Se prav posebno pa so ugajali poodni nastopi solistov Bravničarjeve, Japljeve, Remškarjeve in Pogačarja. Če je Bravničarjeva ugajala kot umerjena gracioznost, potem je Japljeva navdušila s svojim peklenskim plesom. Vzoren je bil tudi ples-dvoboj Remškarjeve in Pogačarja. Lahko trdimo, da se je tokrat balet postavil in da je precej pripomogel do lepe izvedbe celotnega dela. Orkester je vodil g. Simoniti, koreograf in režiser pa je bil Golovin. Scena je bila posrečena. Vzhodnjaško razkošna in peštra. S celim delom moremo biti zadovoljni.

Ob zaključku damsko-frizerskega vajeniškega tečaja

Odsek za obrtništvo Združenja industrijscev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine je priredil s podporo Visokega komisariata v svoji šoli v Selenburgovi ulici trimesečni tečaj za vajenke frizerske stroke, ki je bil zaključen v nedeljo, dne 17. januarja t. l. z nagradnim friziranjem. Tečaj je obiskovalo 22 vajenk. Pouk se je vršil ob nedeljah od 8.30 do 12.30. Poučevali sta dve mojstrici ter dva mojstra in sicer sledeče predmete: vodno in železno ondulacijo, manikuro ter lasničarstvo. Uspehi so bili izredno lepi. Razdeljene so bile nagrade in sicer dve prvi, dve drugi in dve tretji nagradi. Tečaj je zaključil ob navzočnosti zastopnika Odseka za obrtništvo načelnik brivsko-frizerske skupine gospod Aleksander Gjud z lepim nagovorom. Izrekel je zahvalo Visokemu komisariatu za podporo in strokovnim učiteljem za njih trud ter je čestital tečajnicam k doseženim uspehom.

S Hrvškega

Poveljnika hrvatske legije na vzhodnem bojišču je odlikoval Poglavitnik zaradi njegovega junaštva in neustrašenosti. Bil je odlikovan z železnim trlistom. Odlikovanje mu je v Poglavitnikovem imenu izročil general Paulus.

Banja Luka bo v kratkem dobila avtomatično telefonsko centralo. Z deli hite in gredo dobro od rok.

Hrvatskemu opolnomočenemu ministru Šandorju Benaku je izročil nemški poslanik v Zagrebu von Kasche visoko odlikovanje rajha. Benak je bil odlikovan, ker si je pridobil mnogo zaslug za tesno sodelovanje med NDH in Nemčijo.

Zagrebski odbor »Pomoč« bo za ta mesec razdelil 400.000 kun podpor, ki jih bodo dobili le najpobrežnejši.

Hrvatska država je lani odobrila kredit 160 milijonov kun za podporo in vzdrževanje delavskih prehranjevalnih ustanov.

Hrvatsko prosvetno društvo »Napredak« v Sarajevu je pred kratkim izdalo prvo knjigo o zgodovini Bosne in Hercegovine.

V Banja Luki so začeli zidati veliko novo pošto postopje.

V Tuzli so odprli ljudsko kuhinjo.

Koncert na čelu bomo imeli prihodnji ponedeljek, dne 8. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Na povabilo Glasbene Matice bo koncertiral prof. Anton Janigro, ki deluje že več let na zagrebškem Državnem konservatoriju. Janigro je velik umetnik na svojem instrumentu in za svojo prvi nastop v Ljubljani je določil zelo pešter in zanimiv spored, katerega bomo javili v prihodnjih dneh. Na koncert znamenitega umetnika opozarjamo že danes. Vstopnice bodo v predprodaji od srede dalje v Knjižarni Glasbene Matice.

Berthieru, poveljniku francoske vojske, ki je taborila v Italiji, in svojemu bratu Napoleonu.

V Parizu so takoj zaprla papeškega nuncija. Berthier je na višje povelje, ki ga je sestavil Bonaparte, od 10. do 13. februarja 1798 zasedel Castel Sant'Angelo in vsa pomembna križišča ter razorožil papeške vojske. Nadalje je francoska vlada Berthieru zaupala naslednje naloge: naj prežene iz Rima vse višje redove, v cerkveni državi okliče ljudovlado, izsili od papeža dajatve za nadaljnje vojskovanje in vzdrževanje vojakov, izterja še posebne vojaške davke od najboga-tejših družin ter zaseže vse imetje papeža in njegovih sorodnikov. Za denarstvenega svetovalca so mu pridobili mladega denarnika, nekoga Hallerja, ki ga je nekoč Bonaparte že hotel dati ustreliti zaradi poverljivosti.

Na podlagi takih povelj je Berthier naložil papežu nov davek, in sicer tri in dvajset milijonov frankov, ter mu naročil, da mora vzdrževati francosko vojsko. Nadalje je izsilil od Svete stolice, da je oddala še druge drage knjige, rokopise in umetnine, ki jih je spet izbiral v ta namen imenovani francoski navod. Potem so dne 15. februarja 1798, vprav na obličnico papeževе izvolitve, na Campo Vaccino oklicali ljudovlado in pet dni nato, dne 20. februarja, je francoska vlada vprašala Napoleona za mnenje, potem pa dala prijeti in zapreti papeža. V zapornem povelju je bil Pij VI. imenovan »bivši papež«.

Francozi so začeli po mili volji pleniti in ropati po Rimu: niti zasebnim papeževim prostorom niso priznale, vpiroč samesa Pija VI, ki je bil bolan ležal v postelji, so izropali vse njegovo imetje, še celo prstan so mu potegnili s prsta. Iz Vatikana niso odnesli samo denarja, dragih predmetov, umetniških vrednot, podob, oblek in prepro, ampak so potrgali celo ključavnice z vrat. V Parizu so poslali pet sto zabojev naropanih umetnin, ki so tehtali več kakor trideset tisoč stotov. Ropanje je doseglo take mere, da se je nazadnje že direktorij zdržnil in celó vladni zaupniki so začeli šepetati vladni, da ni »ne postavno ne državniško razsodno, če tako ostri položaj; vsaka stvar mora imeti svoje meje, tudi zasežno pravico«.

ČAROVNIČNA

TOMAŽIČ-BERANEK

63.

Čim bolj se je čarovnik bližal svoji koči, tem bolj ga je dolga pot utrujala in jezila.
»Pa tako pot in še zama, ker ta vruga tod sploh nista bežala. Seveda, moja stara bo zopet rentočila ter si brusila jezik, češ da sem zanič. No, naj mi le kaj reče, ji že povem!
In česar se je najbolj bal, to se je tudi zgodilo. Komaj je prišel do koč, kjer ga je žena pričakala, že ga je nahrulila.

64.

»Ali ti nisem velela, da ju dohitiš in ju pripelji živa ali mrtva?« se je zadržala čarovnica nanj.
»Kar lepo tiho mi bodi, stara! Zakaj pa nisi sama šla za njima?
»Sama šla za njima, seveda! Zakaj te pa sploh imam? — Nič se ne izgovarjaj in lepo povej, zakaj ju nisi pripeljal! To hočem vedeti!
Prekrižala je roki z dolgimi prsti ter ga s spremimi očmi motrila kot kača miš.

Na svečnico — nalivi, toča, blisk in grom

Leto 1943. nam prinaša v koledarju izredne posebnosti, ko imamo n. pr. najdaljši predpust, toda brez tradicionalnih plesov, veselja in maskarad kot prejšnja leta — to pač zahteva dostojanstvena resnost časa — prineslo pa nam je v tem kratkem času že kar tri vremenske abnormalnosti. Januar sam je bil že vremensko prav muhast. Prizanesel nam je sicer s hujšim, strupenim mrazom, poslal pa nam je v slovo silno močno odjugo. Južne tople sapa so pospravile po ravninah in po hribih snežno odejo, pustile so le tu in tam zametne snežne lise v kotanjah in jarkih. V mestu so ceste in ulice osnažene. Le ob robih nas kupi snega — tako tudi na Vodnikovem trgu — spominjajo se na belo starko zimo, nasprotno bi bili skoraj preverjeni, da smo že v obseju zgodnje pomladi.

Februarja — zgodnja pomlad

Svečan se je letos pokazal v neobičajni in čudni obleki, kakršne že dolgo ni nosil. Stari vremevarji po spominu zatrjujejo, da je bila prilično taka-le svečnica leta 1899., ko so že sredi februarja pri nas cvetele — marelice.
Februar je letos začel s pravo zgodnjepomladansko toploto. Toplota je v ponedeljek, 1. svečana pognal živo srebro čudovito visoko nad ničlo, saj je bil v mestu zaznamovan jutranji temperaturni minimum + 6,7° C, na svečnico pa nekoliko manj, samo + 5,1° C, ko je bil 1. svečana drugače dosežen dnevni maksimum + 9° C. Lani na svečnico zjutraj — 6° C.
Barometer je v tem času pokazal tendenco padanja. Na svečnico pod normalo 763,8 mm, ko je bilo stanje v ponedeljek še nad normalo 767 mm.

Neprestani nalivi med bliskom in gromom

Ze več dni se je pripravljalo k dežju. Bili so tudi momenti, ko se je zdelo, da se vsujejo iz ozračja novi snežni kristali. Huda je bila borba med severom in jugom. Zadnji je ostal na terenu. V ponedeljek je bilo sila južno vreme. Ponoči so se začeli močnejši nalivi. In neprestano ves dan je deževalo. V gostih strelah so padale debele in drobne dežne kaplje. Bili so redki presledki. Do 7 zjutraj na svečnico je že dežomer na univerzi zaznamoval veliko in čedno število 14,8 mm dežja.

Na svečnico samo je bilo ves dan pusto, čemerno in deževno. Ljudje so se tiščali svojih domov. To večina. Bil pa je velikanski naval k vsem gledališkim in odrskim predstavam. Rokodelski oder poln. Frančiškanska dvorana do zadnjega sedeža in kotička okupirana po mirnem in poštenem razvedrilu hrepenečem občinstvu.

Neprestani nalivi! Okoli 18 zvečer vremenska posebnost. Zapihal je hladen sever v višjih zračnih plasteh. In za par minut se je vsula — sodra!

Poleg sodre še druga vremenska posebnost in abnormalnost za svečnico. Zvečer okoli 19 se je po sodri začelo sprva medleje, pozneje svetleje bliskati tam na jugozapadni strani. Bliskanje je bilo spočetka kratko. Nato se je začelo vodlo grmenje. Marsikdo tega ni mogel in ni hotel verjeti. Kako in kaj? Na svečnico — blisk in grom. Pozneje je večkrat prav pošteno in krepko zagrmelo. V tem času so se vrstili tudi silni nalivi.

Hudi, nad 30 do 40 sekund, tudi celo dobro minuto trajajoči gromi in treski so se zlasti ponavljali okoli 20 in še pozneje med neprestanimi nalivi.
Kakšno vreme naj sedaj ob taki svečnici napovedujejo za poletje razni pratikarji in vremevarji? Mogoče je najbolj zadel oni, ki je dejal:

»Svečnica zelena, cvetna snežena, Velika noč — ledena.«

Letos je Velika noč na Markovo, 25. aprila.

Vode močno naraščajo

V dveh meteoroloških dneh, ki se računajo od 7 do 7 zjutraj, je nam februar prinesel več padavin oziroma dežja kot ves januar. V 48 urah je sedaj bilo že 800 mm padavin, ko je januar zaznamoval v 7 dneh 39 mm dežja.

Kako ogromni in siloviti so bili le večerajnji nalivi, nam nazorno pokaže meteorološko poročilo, ki pravi, da je od 7 večeraj do 7 davi padlo 65,2 mm dežja!

Ze poprej zaradi naglega tavanja snega močno napojena zemlja ni mogla sproti vsrkavati tako ogromnih količin zračne vode, kar je imelo za posledico, da se je voda hitro začela odtekat po strminah in hribinah v razne vodne struge, v potoke in reke. Vodne struge, ki so bile ze poprej skoraj zvrhane, so se še hitreje

polnile in so se vodne množine začele razliti čez bregove po ravninah. Na svečnico so se letos pojavile ponekod že povodnji.

Ljubljana, ki je na Spici narasla za približno 1 m, je v Lipah prestopila bregove in se razlila po bližnjih travnikih. Slično je bilo pri Bevkah pod Vrhniko. Ljubljaničini pritoki so visoki. Narasli so hipoma. Glinščica je zvrhana. Gradaščica in Mali graben valita ogromne množine vode, ki se je stekla z raznih vrhov Polhovgrajskih Dolomitov. Močno je narasla Ižca, ki je po nekaterih krajih že prestopila svoje nizke bregove. Hudournik Iška je v svojem bensem elementu. Pa tudi drugod v pokrajini so vode zelo narasle. Katastrofalno narašča Sava.

Take vremenske izrednosti je prinesla — svečnica!

Okoli polnoči so nehali hudi nalivi. Davi je bilo močno oblačno. Ljubljana se v mestu je silno narasla. O hudi poplavi poročajo iz polhovgrajske okolice.

Šport

Po nedeljskih tekmah je točna razpredelnica v A razredu takšna:

1. Livorno	18	11	4	3	31:22	26
2. Ambrosiana	18	11	3	4	37:18	25
3. Torino	18	11	2	5	39:15	24
4. Juventus	18	9	4	5	41:31	22
5. Bologna	18	8	3	7	34:18	19
6. Genova	18	9	1	8	42:37	19
7. Lazio	18	7	5	6	36:35	19
8. Milano	18	6	7	5	25:22	19
9. Atalanta	18	8	3	7	19:24	19
10. Fiorentina	18	8	2	8	31:38	18
11. Roma	17	5	4	8	17:29	14
12. Triestina	18	2	10	6	17:23	14
13. Bari	18	4	6	8	16:26	14
14. Liguria	17	5	3	9	17:38	13
15. Venezia	18	3	5	10	17:30	11
16. Varenza	18	3	4	11	17:30	10

Nürnberg, 31. jan. Danes sta se v Nürnbergu sestali državni predstavniki Italije in Nemčije, da se pomerita v grško-rimski rokoborbi. Premočno so zmagali Nemci, ki so si nabrali v borbah pet točk, Italija pa je dobila dve točki. Gledalcev je bilo 2500, med temi tudi nekateri odličniki.

Po nedeljskih nogometnih tekmah v Franciji vodi na čelu tabele Toulouse s 30 točkami.

Ljubljana

Koledar

Cetrtek, 4. februarja: Andrej Korsini, škof; Raban Maurus, škof; Evtihij, mučenec.

Obvestila

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Osebnostne izkaznice. Ljubljansko mestno poglavarstvo obvešča prebivalstvo, da je Visoki komisar izdal novo tolačenje o izdaji duplikatov osebnih izkaznic, namreč, da v primeru spremembe stanovanja prebivalci Ljubljane ne potrebujejo nove izkaznice. Obenem mestno poglavarstvo sporoča, da zaenkrat nove osebnostne izkaznice daje le onim, ki jih po uredbi morajo imeti, sicer pa le v primeru z dokazi utemeljene nujne potrebe.

Veliki vokalni in instrumentalni koncert. V petek ob 17.30 bo pod vodstvom dirigenta D. Zebreta s sodelovanjem opernega orkestra izvajal koncert s sledečimi solisti: Ksenijo Vidalič, Elzo Karlovc, baritonom rimske Kraljeve opere Giuseppom Taddejem in tenorjem Giorgiem Sembrjem.

Nakazila za nabavo usnja za čevljarje. Pokrajinski svet korporacij v Ljubljani poziva čevljarje, da mu predložijo pooblastila za nakup usnja v mesecu februarju t. l. v času od 1. do 10. v potrditev nakazil. Po tem roku se bo usnje nakazovalo le še čevljarjem, ki obratujejo izven Ljubljane.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 3. februarja ob 17.30: »Ples v Trnovem«.

Red Sreda.

Cetrtek, 4. februarja ob 17.30: »Zaljubljena žena«.

Red Cetrtek.

Petek, 5. febr. ob 15: »Kovarstvo in ljubezen«. Izven. Cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 6. februarja ob 17.30: »Veliki mož«. Red A.

Opera:

Sreda, 3. febr. ob 17: »Thais«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Cetrtek, 4. februarja ob 17: »Zemlja smehljaja«. Red B.

Petek, 5. februarja ob 17.30: »Veliki instrumentalni koncert«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Iz Srbije

† Miroslava Gnuš, roj. Ravber. Iz Kruševca je prispelo poročilo o nenadni smrti 37 letne učiteljice Miroslave Gnušove, roj. Ravber. Postala je žrtev materinstva. Vest o njeni smrti je hudo prizadela vse njene številne znance in prijatelje v slovenskih kolonijah, zlasti pa skupino Slovencev v Velikem Šiljegovcu pri Džumisu, kjer je pokojna živela s svojim možem Gnušom Milašem.

Nepozabni bodo ostali večeri, ko smo v senci ponosne lipe peli in si po zvezdah nad Jastrebcem prerokovali. Ko se bomo spominjali teh dni, se bomo spomnili tudi naše Miroslave! — Pokojna Miroslava Gnuš, roj. Ravber, ki se je poročila šele pred letom dni, je zadnja leta službovala na Frankolovem pri Celju. Po rodu je Mira iz Ljubljane, kjer žive tudi njeni domači. Ob njeni pretrgi smrti, izrekamo njenim svojcem naše iskreno sožalje, Miroslava pa naj se po vsem trpljenju in preganjanju spočije v Bogu.

V Paračinu je večina Slovencev zaposlenih v steklarni. Žive skromno, ker je tu precejšnja draginja.

Sledita pa mu Marseille s 26 in Caune z 21 točkami.

Pri švicarskem tekmovalstvu v namiznem tenisu so v nedeljo zmagali tili: pri gospodih Kettv, pri damah pa Stadlerjeva.

Pri nedeljskem hitrostnem drsanju v Davosu v Švici je zmagal Roger iz Davosa.

Ze v sredo preteklega tedna so začeli v Bratislavi z velikim mednarodnim table teniškim turnirjem. Rezultati so bili naslednji: Hrvaška: Slovaška 5:1, Nemčija: Slovaška 5:1, Madžarska: Nemčija 5:0. V soboto in nedeljo pa so s tekmami nadaljevali. Rezultati: Hrvaška: Nemčija 5:2 in Madžarska: Hrvaška 5:1. V tem velikem turnirju je končno zmagala Madžarska, ki ni izgubila nobene tekme. Lep pokal, ki ga je poklonil vodja nemškega športa Tschammer und Osten, je prišel za trajno v madžarsko last. Drugo mesto si je priborila Hrvaška, tretje Nemčija in zadnje Slovaška.

Hrvaški, slovaški in romunski boksarji se bodo letos pomerili na triboju. Če Romuni ne bi utegnili nastopiti, jih bodo zamenjali Švircarji.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Tudi on si je prižgal cigaro ter so udobno zleknil v mehak klubiški naslonjač, prevlečen s katunom, prekrižal noge ter nudil tako sliko posebnostne zadovoljstva.

»Kot Američan se zanimam za socialne probleme in zaradi tega sem bil vedno mnenja, da morem razumeti in ceniti potrebe revnega sloja prebivalstva le, če se vživim med njim.«

Po govoru je bilo videti, da čisto obvlada samega sebe.

Elk je postavil svoje naočnike trdneje na nos in njegov pogled se je ustavil na žepu suknjice, v katerega je izginil Američanov samokres.

»Sicer živimo v precej mirni državi,« je rekel, »in vsakomur je dovoljeno krošnjariji z vžgalicami, čeprav je drugače celo član poslanske zbornice. Nekaj pa je vendar prepovedano, gospod Broad, in to je: policistom groziti s samokresom!«

Broad se je nasmehnil. »Obžalujem, da sem se preneglil,« je rekel, »že več kot eno uro sem nekoga pričakoval, ki bi moral priti k meni. Ko pa sem zaslišal vaše korake...« nato je zmignil z rameni, »...sem se preneglil. Zdaj obžalujem svoje prehitro dejanje, gospod Elk.«

Elkovi pogledi so vztrajno čepeli na njem.

»Nikakor vam nočem biti v nadlego, če vas vprašam, ali ste pričakovali prijatelja. Izredno rad bi zvedel za ime tega gosta?«

»To bi tudi jaz rad vedel,« je rekel Broad, »in še veliko število ljudi z menoj.« Pogledal je detektiv z zaskrbljenim pogledom. »Pričakoval sem moža, ki ima dovolj vzroka, da se boji moje bližine. Imenuje se, no, to ni tako važno. Videl sem ga le enkrat v življenju in še takrat ga nisem videl v obraz.«

»Sta se morda prepirala?« je vprašal Elk.

Američan se je smejal.

»Nikakor ne. Bil sem celo zelo ljubezniv z njim. Le borih pet minut sva bila skupaj v zatemnjenem prostoru, ki ga je razsvetljevala le majhna lesčerba, ki je stala na mizi. To je menda vse, kar vam vem povedati o tem dogodku, gospod inspektor!«

»Seržant,« je popravil Elk. »Je pa res čudno, da skoraj vsi ljudje mislijo, da sem inspektor.«

Nastala je neprijetna tišina.

»Ali se kdaj sestajate s svojimi sosedi?« je vprašal Elk in z glavo pokazal v smeri proti hodniku.

»Z Bassanovo in njeno družbo, mislite? Ne. Ali ste prišli morda zaradi nje semkaj?«

Elk je odkimal.

»Jaz sem namenjen k njej zaradi prijateljstva,« je dejal Elk. »Prišel sem ravno iz vaše domovine, gospod Broad. Moram reči, da je lepa dežela, toda kar se mojega okusa tiče, je vse tako daleč, predaleč od nas.« Nekaj časa se je še zabaval z ogledovanjem vzorca na preprogi, potem pa je nadaljeval: »Ah, kako izredno rad bi spoznal vašega prijatelja. Ali je morda tudi Američanec?«

Broad je odkimal. Ko je spremil Elka do vrat, nista spregovorila niti besedice. Zdelo se je skoraj, da namerava Elk oditi, ne da bi se poslovil. Bil je sam vase sila zamišljen. Vendar se je med vrati še obrnil in s počasnim smehljajem pokazal bele zobe. Nalafno se je priklonil.

»Veselite me bo, če se bova še kdaj sestala gospod Broad,« je rekel. »Morda se bova zopet kaj srečala v Whitehallu.«

Njegovi pogledi so obstali na groteskni beli žabi na vratih. Broad je pokazal s prstom nanjo in jo podrgnil. »Saj je vse skupaj še čisto sveže,« je rekel. »Ali ste si o tem že ustvarili svoje mnenje, gospod Elk?«

Elk je s pogledom preiskoval nekaj na predpražniku. Majhen madež je bil videti tudi na njem. Sklonil se je nadenj »Popolnoma svež. Narejen je moral biti trenutek pred tem, preden sem prišel sem.«

In s tem se je zdelo, da je prenehalo njegovo zanimanje za žabo.

»Zdaj bom pa šel malo tja preko. Zbogom!« je pozdravil.

Lola Bassanova je sedela v svojem lepem salonu. Pogreznila se je v globok naslonjač. Okrog nje je bilo še več mehkih in lepo barvanih vzglavnikov. Sedela je z iztegnjenimi nogami in tenko cigareto v ustih. V očeh ji je bilo lahko razbrati nekaj prezirljivega.

Od časa do časa je obrnila glavo proti možu, ki je z rokami v hlačnih žepih stal ob oknu in gledal na cesto. Bil je visok, dobro raščen — drvarske postave. Vsa pomoč, ki sta mu jo nudila krojač in komornik, je bila zaman. Nič nista mogla ukreniti, da bi zakrila prerobato postavo. Za vsakega je bil in ostal odebelen boksar. Pred nekaj časa — bilo je to še pred kratkim — je bil Lew Brady evropski prvak v srednjetežki boksaški kategoriji. Bil je strašen borec, ki je zmagoval svoje nasprotnike drugega za drugim.

Drugi močnejši borec pa je odkril njegovo Ahilovo peto ter ga premagal in njegov sloves in slava sta splavala po vodi. Vendar je imel mož še precejšnjo srečo in prednost pred ostalimi atleti, ki so navadno propadli, ko je bila stfita njihova telesna moč in slava ker niso imeli nobene izobrazbe in poklica. Njega pa je vzgojil kot najdenčka neki človekoljub ter mu plačal šolanje in ga izobrazil. Kot tak je imel tudi pristop v boljše kroge ter

je sklenil tudi poznanstva in prijateljstva z boljimi, odličnejšimi ljudmi. In prav ta poznanstva so mu mnogo pripomogla do kakšnega zaslužka. Razen tega pa mu je njegov dobrotnik vcepil ljubezen do lepega izražanja in čiste angleščine. Brady je govoril klasično angleščino in vsakdo, ki je prvič z njim govoril, je bil očaran in ves navdušen nad blagovoznočnostjo rodnega jezika.

»Ob kateri uri pričakuješ svojega paža?« jo je vprašal.

Lola je zmignila z nežnimi rameni, ki jih je pokrivala nežna svila, vzela cigareto iz ust, zehnila in se še globlje pogreznila v naslonjač. »Ne vem, po navadi odhaja ob petih iz svojega urada.«

Brady se je obrnil od okna ter začel hoditi po sobi gor in dol. »Ne vem, zakaj se žabar toliko zanjima zanj,« je zamrmral. »Lola, vedi, meni je že dovolj razmerja s tem žabarjem.«

Lola se je smehljala ter ga gledala skozi na pol zaprte veke. »Morda ti je tega dovolj, da ničesar zanj ne storiš, vlečeš pa le redno svojo plačo,« je rekla. »Meni kaj takega seveda ne bi bilo nikoli neprijetno. In verjemi mi, da žabar ne bi nikoli iskal zveze ter povpraševal po mladem Bennettu, če ta tega ne bi bil vreden ter bi mu bil kako koristen.« Brady je potegnil uro iz žepa in pogledal na pokrov, ki je bil ves okrašen z dragimi kamni. »Pet je ura. Ti, upam, da mladič ne ve, da sva poročena!«

Ameriška cesta čez Aljasko

je za pošiljanje ameriške pomoči na ruska bojišča brez kakšnega posebnega praktičnega pomena

Vse do pred nedavnim je bila Aljaska — pravi nekdo poročilo, ki ga beremo v italijanskih časopisih — nekak neznan otok, nekaj podobnega kakor je na primer Grönlandija. Prvi ljudje so se tja pripeljali po morju, po isti poti so tja prihajali pozneje kolonizatorji, morská pot je vodila tja tudi tiste številne pustolovce, ki so v prejšnjih časih prihajali tudi na Aljasko stikat za zlato. Poti po suhem na Aljasko še v nedavni preteklosti skoro ni bilo. Med Aljasko in ostalo severnoameriško celino je bil še skoro povsem neraziskan pas.

Na področju pokrajine Yukon v vzhodnem delu Aljasko, področju, ki je pripadalo Kanadi in ki je veliko približno toliko kakor nemški Reich, živi komaj 4000 ljudi, ki so po veliki večini Eskimi. Britanska pokrajina Kolumbija, ki meji na južni konec Aljasko, je z izjemo skrajnega južnega dela, ki meji na Združene ameriške države, slabo obljubljena in zelo malo raziskana. Spričo tega je bilo v preteklosti mogoče priti na Aljasko le po morskí poti in šele zadnje čase poleg tega tudi še z letalom.

Vedno premalo resnosti

Resnica je, da so v Združenih ameriških državah že dolgo časa kovali načrte za zgraditev večje ceste, ki bi njihove kraje vezala z Aljasko tudi po kopnem. A pri teh načrtih je bilo — nadaljuje omenjeno poročilo — vedno premalo resnosti. Leta 1930 je predsednik Združenih držav, Hoover imenoval poseben odbor, ki naj bi temeljito proučil načrt za zgraditev ceste na Aljasko. Išlo je potem storil tudi sedanjí predsednik Roosevelt leta 1935.

Praktično pa so se s tem, za Združene države važnim vprašanjem, začeli baviti šele po izbruhu vojne med Združenimi državami in Japonsko na Tihem morju, zlasti pa še po japonski zasedbi otoka Atsuta (japonsko Atsuta) ter otoka Kiska (Narukami), ki ležita na severnem koncu Tihega morja. To se je zgodilo 8. junija lani. Z zasedbo teh dveh otokov, eta japonska mornarica in letalstvo dobila novi važni oporišči za nastope v smeri proti vzhodu, t. j. proti ameriški celini. Japonska je s to pridobitvijo začela zelo močno ogrožati pomorske poti, ki drže na Aljasko.

Dela so se začela šele lansko leto

Lansko poletje so šele zares začeli graditi cesto na Aljasko. Vpregli so v to delo vsa razpoložljiva sredstva in se prav nič niso ozirali na to, koliko bo cesta stala. Združene ameriške države se tudi niso ozirale na to, kaj bo k temu rekla Kanada, čeprav bo cesta šla tudi čez kanadsko ozemlje.

Iz strahu pred Japonci spremenili načrt

V prvih mesecih vojne z Japonsko je v Ameriki zavladal takšen strah, da so tam na pristojnih mestih odločili načrt za to cesto spremeniti. Po prvotnem načrtu naj bi cesta na Aljasko tekla ob morskí obali, ker pa so se v prvih vojnih mesecih zbalí, da ne bi Japonci motili njeno graditev, so jo sklenili epeljati bolj v notranjosti dežele. Po poročilih iz Buenos Airesa gre ta cesta zdaj skozi pokrajino Alberta, na vzhodni strani gorskega hriboja.

Cesto na Aljasko, dolgo 2.500 km, so izročili prometu lani 17. novembra in v naslednjih dneh so se na njej že pojavile dolge vrste tovornih avtomobilov. Tišči del ceste.

Zagreb ima že 350.000 ljudi

število rojstev je lani poskočilo kar za 60 odstotkov

Od tedaj, ko je bila ustanovljena Neodvisna Hrvaška, je število prebivalstva v njeni prestolnici Zagrebu zelo hitro naraslo. Leta 1939 je imel Zagreb 248.000 ljudi, danes pa jih ima po poročilih, ki jih prinašajo italijanski listi iz hrvaške prestolnice, že 350.000. Vzrok temu naglemu narasčanju števila prebivalcev v Zagrebu je treba pripisovati dejstvu, da so epričo preurejanja vseh panog javnega udeleževanja morali zaposliti mnogo novih uradnikov in drugih uslužbencev, ki zdaj delajo po raznih ministrstvih in novih ustanovah, ki jih je ustanovila ustaška vlada.

Življenje 5000 metrov pod vodo

Z vsakim litrom morske vode potegnemo na suho tudi na stotine in stotine živalic

Človek, ki je bil kdaj tako srečen, da se je lahko vozil s čolnom s steklenim dnom nad koralnimi grebeni, gotovo ve povedati mnogo zanimivega o čudovitem svetu pod morjem. Glavnih skupin živalstva in rastlinstva v morskih globinah ne tvorijo samo neštete ribe, tudi ne velike množice morskih živali in rastlin, kakor ježev, gob, školjk itd., ki so pritrjene na morskó dno. O njih

ki je doslej že dograjen in gre po njem dokaj živahen promet, drži od Edmonta v pokrajini Alberta do Fairbanksa na Aljaski. Kakor imajo v načrtu, naj bi letos to cesto podaljšali do mesta Nome. Po ameriškem radiu so zelo mnogo govorili o tej novi cesti, ki so jo zgradili, oziroma jo bodo dogradili v vojnem času, pri tem pa seveda silno precenjevali njen pomen. Zdaj po njej lahko vozijo le lahki tovorni in osebni avtomobili in bo preteklo še precej časa, preden bodo po njej lahko vozila tudi težka tovorna vozila. Pa ne samo, da bo do tedaj preteklo še precej časa, pač pa bo treba tudi še mnogo dela. Spričo hude zime, ki vlada vsako leto v tej severni deželi, je tudi vzdrževanje ceste zvezano z velikimi težavami.

Olajšala naj bi se dobava blaga v Rusijo

Teoretično vzeto naj bi cesta iz Združenih držav na Aljasko služila tudi v ta namen, da bi se olajšala dobava vojnega blaga iz Amerike v Rusijo, a preden bo to tudi v praksi kaj pomenilo, bo najbrž preteklo še precej časa. Pomisliti je treba, da bo na Aljasko treba pripeljati še mnogo, preden bo cesta dograjena, pa tudi še pozneje za njeno vzdrževanje in za prehrano tamkajšnjega prebivalstva, drugič pa ne smemo pozabiti, da so med obalo Aljasko in ruskim bojiščem ogromne razdalje. Blago bo treba prepeljati preko Behringove morske ožine med Ameriko in Azijo, potem pa čez vso prostrano severno Sibirijo, kjer ni skoro nobenih cest. Pri vsem tem pa bo treba to blago večkrat prekladati, najmanj dvakrat, prvič, ko ga bodo ob obali Aljasko nalagali na ladje, potem na azijski strani, ko ga bodo nalagali na vlake.

Tudi morská pot ni posebno prikladna

Tudi morská pot od obale Aljasko preko Severnega ledenega morja do pristanišč Arhangelsk in Murmansk, na prav posebno prikladna. V najboljšem primeru je ta pot odprta prometu le nekaj poletnih mesecev, in ta doba je prekratka, da bi natovorjene ladje lahko preplule to ogromno razdaljo. Zlasti težavno je izkrcavanje na polotoku Tajmiru, ki sega zelo daleč na sever. Pa tudi od tam je še zelo daleč do sibirskih železnic. Tako imajo Sovjeti, tudi če Amerikanci dograde tisto svojo cesto na Aljasko, malo upanja, da bi lahko preko severnega konca Tihega morja dobivali iz Amerike kaj prida vojnega blaga.

Zelo fantastična je tudi trditev bivšega ruskega veleposlanika v Cunkingu, ki je dejal, da bi morala tudi Kitajska dobivati po cesti skozi Aljasko ameriško blago. Deležna naj bi ga bila predvsem Mongolija.

Druga »birmanska cesta«

Ce ne bi bila izbruhnila na Tihem morju vojna med Ameriko in Japonsko, bi bila cesta skozi Aljasko res lahko neke vrste birmanska cesta med Ameriko in Sovjetsko Rusijo, cesta, po kateri bi Kitajci lahko dobivali pomoč iz Amerike. Vojna z Japonsko pa je Združene države prisilila, da so morale preskrbeti vsa sredstva za obrambo Aljasko same ter za obrambo Aleutskih otokov.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

215.
Bil je apostol Peter, ki je malo poprej prišel v votlino. Ko se je prikazal on, je vernike minil strah, kakor da je pastir prišel med svojo čredo. Zgrnili so se okoli njega, mu objemali kolena ter poljubljali obleko. On je stegnil roke nad nje in dejal:

»Čemu se strašite? Bog je z ognjem udaril Babilon, toda vas ie oprala in odkupila kri Jagnjeta. Mir bodi z vami!«

216.
Po grozotnih ter neusmiljenih Krispinovih besedah je bila Petrova beseda kakor balzam. Vsem je odleglo in tolažba je napolnila srca vernikom.

Vinicij je ves ta čas iskal Ligijo in njene, pa je ni mogel nikjer zaslediti. Žalost in strah sta mu znova popadala srce. Prevzemala ga je groza, kaj če ni tudi Ligijo doletela smrt v ognju in dimu.

Ko je zagledal apostola, se ni mogel premagati, da se ne bi bil prerinil do njega, ga prijel za rob plašča ter s sklonjeno glavo rekel:

»Gospod, reši me! Tskal sem jo v dimu požarov ter v gneči ljudstva, pa je nisem mogel dobiti. Verujem pa, da mi jo ti lahko vrneš.«

Peter mu je položil roko na glavo ter dejal:

»Upaj in pojdi z menoj!«

je neka nemška odprava, ki je preiskovala Karai-bisko in Sredozemsko morje, priobčila zelo zanimive slike.

Glavno skupino živih bitij v morju pa tvori tako imenovani plankton, ogromne množice silno majhnih morskih živali in rastlin, ki jih morje zanaša sem in tja ter navadno nimajo moči, da bi same plavale. Le nekatere vrste teh živih bitij so tako velike, da jih lahko s prostim očesom vidimo, večino njih pa je mogoče videti samo z drobnogledom. Premikanje v nekaterih primerih omogoča primerna zaloga masti, druge živalce te vrste pa se gibljejo na ta način, da povečavajo površino svojega drobnega telesa, torej z napihovanjem. Plankton je temeljna hrana za vse morske živali.

Raziskovalci, ki so se udeležili nemške znanstvene odprave »Meteor« leta 1925.—27. v Atlantskem oceanu, zlasti v južnem njegovem delu, kjer so točno izmerili tudi morske glovine, so priobčili zanimive podatke o planktonu v različnih morskih

globinah. Dočim so prej mislili, da v globini 5000 m ni nobenega življenja, se je izkazalo, da morje tudi v teh silnih globinah ni povsem »mrtvo«. Najbolj na gosto so majhne morske živalce naseljene v globinah do sto metrov, do kamor se prodre dnevna svetloba. Četudi je morská globina redko naseljena z živimi bitji, vendar smo lahko prepričani, da z vsakim litrom morske vode potegnemo na suho tudi sto in sto živalic. So ziva bitja, ki se najboljše počutijo in razvijajo v globini okrog tisoč metrov. Zelo značilno pa je, da so mnogo teh majhnih morskih živalic giblje podnevi in ponoči, in sicer ponoči v višjih plasteh kakor podnevi. Kaj je vzrok temu, še ni znano. Morda prihajajo ponoči zato višje kakor pa podnevi, ker jih je pred svetlobo strah.

Iz Rima poročajo, da je angleško-ameriško letalstvo izgubilo v Severni Afriki od 1. oktobra 1942 do 22. januarja 1943 1303 letala.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

Jerneja je zazeblo. Kar streslo ga je po vsem životu. Obrnil se je proti hiši. Ko je odhajal, je slišal Janeza žvižgati. Kadar je prenehal, je menda dobrovoljno odriaval živino, da ji je lahko nametal sena v svislí...

Sonce je bilo kar prijetno toplo in vsa izba in predmeti v njej so se kopali v sončnih žarkih. Jerneja je sedel na postlani postelji in nesel poslednji grizljaj v usta. Saj veliko ni jedel — ni mogel —, prav za prav samo toliko, da je zdržal pokoneci. Reza mu je potlej vzela skodelico iz rok in odnesla v vežo, da bi pomila. Janez se je šel preobleč v zakmašni gvan.

Jerneja je šel le redko kdaj k maši. Noge so mu bile slabe in nekoč je sredi pota obnemogel padel in ni mogel naprej, dokler ni prišel ponj Janez z vozom. Od tistega časa ga niso več puščali k maši, čeprav je Jerneja še tako vleko. Posebno farni zvonovi so mu vabili, a Janez in Reza sta ostala trda. »Da boste znova padli!« sta mu oba zabrusila, kadar je posebno silil. Sedaj pa tudi silil ni več. Ostajal je doma, posedal pred čebelnjakom, zmoli kak očenaš in opazoval ljudi, ki so odhajali k maši: žive otroke, ki jim je življenje sijalo z lic in očmi, dekleta v belih in pisanih bluzah, ki se jim je vedno mudilo, zgovorne žene, ki so sedaj lahko brez skrbi nekoliko poklepetale, ne da bi jih priganjalo delo in zamujal čas, in navsezadnje fante in može, te resne ljudi z močnimi potezami in krepko hojo. Vsakega posebej si je ogledal. In vaščani so bili že navajeni njegovih zvedavih oči. Kadar ga ni bilo ob nedeljah dopoldne pri čebelnjaku, se jim je vselej čudno zdelo. Tako je na ta

način skoraj vsa soseska medsebojno nekako duhovno združena. Ne hote je človek navezan na sočloveka, ne da bi se tega zavedal. In tako raste medsebojna sloga, ljubezen in sožitje...

Jerneja je šel tudi to nedeljo pred čebelnjak. Čebelice so prijazno brenčale, letale okoli njegove glave, mu kakšna od njih sedla na klobuk in odrčala dalje.

»Muh'ee, muh'ee!« jih je vabil Jerneja.

Potlej je sedel na klop, ki si jo je dal prav v ta namen postaviti poleg čebelnjaka. Kar nekam se je oddahnil, odložil palico in suknič ter si potegnil klobuk nekoliko bolj na oči. Čebelnjak je stal na prisojni strani in sonce je močno gredo ter ščemelo v oči. Tri smreke, ki so stale v bližini, so napravljale poleg njega lahno, blagodejno senco.

Jerneja se je zadržal v brenčele živalice, jih lovil z očmi po zraku in spremljal njihovo pot, dokler mu niso zetele spred oči. Potlej je motril njihovo prerivanje pred panjem, živahno brenčanje in prav za prav tudi smotno vrstenje.

»Pridne živalice, ve muh'ee!« je zamomljal. »Nič ne poznate nedelje, nič nočete slišati nedeljskih zvonov, kar delate...« Smehljaj se je svoji domislití, ki se mu je zdela neskončno lepa. No, pa Jerneja je slišal ljudi, ki pravijo, da so kmetje telebani. Na zunaj že, na znotraj pa nikakor ne... Ne, ne, to pa res ne! On že ve, ki je bil po svetu...

Na vsi so se zbirali fantje. Zvijali so si cigarete, prižigali in puhali dim v zrak. Pomenkovali so se tiho, le sem in tja je izzvenel kratek širok smeh.

»Ta mladost!«

Jerneja je bil prav tak! Saj ljudje so v bistvu vedno enaki. Spreminjajo se samo malenkosti, okoliščini in po teh potlej sodijo. A to je po njegovem napak. Jerneja stavi glavo, da so bili pred tisoč let prav taki ljudje: Čutili so isto kot sedaj on, kot drugi okrog njega...

Pri fari se je oglasil veliki zvon. Vabi, je šlo Jerneju po mislih. Ko je bil mlad, mu je bilo to posebno znamenje. Zavil je med polje, tam nekoliko počakal — ali pa mu niti ni bilo treba —

in prišlo je njegovo dekle — Teharjeva Minka... Z njo je šel potlej k maši, a samo toliko časa, da sta dospela do ceste, ker ni hotel, da bi ju videli ljudje skupaj. Ljudje imajo dolge jezike in marsikaj povedo, o čemer se človeku niti ne sanja. To spremljanje je Jerneju ugajalo. Držala sta se za roke, sprva boječe in govorila sta o preteklem tednu, o delu, ki še čaka kmečke roke, kam pojdetá popoldne po nauku, in malenkosti, ki so se zdele obema važne. Govoril je bolj Boštjan, Minka pa, ki je bila plašljiva, je rajši poslušala ter samo sem in tja katero rekla ali kaj pripomnila. On je rad govoril in glas mu je prijetno zvenel. Kot bi pel, si je Minka mislila in govorila pri sebi.

Jerneju je bilo prijetno okoli srca. Čutil se je mladega in najrajši bi šel med polja, da bi tam našel Minko, jo prijel za roko in peljal k maši. A zavedel se je, da je to daleč, da je to misel, ki se mu je ukrala skozi špranjo v dušo...

Zvon je utihnil. Kamor je pogledal — in od čebelnjaka je lahko videl vso doleno stran vasi —, povsod so se pojavljale na vratih dekleta v sveže opranih bluzah in pisanih naglavnih rutah. Za njimi so prišle žene z molitveniki in rožnimi vencí v rokah. Nekatero so vodile s seboj otroke za roko. Vsi so hoteli in skoraj vsak je vrgel vsaj bežen pogled starcu Jerneju. Tudi fantje so se ustopili in šli. Zadnji so bili možje.

»Kako je, Boštjan?« je oговорil Gričar Jerneja.

Boštjan je zamahnil z roko.

»Kakor góri hočejo!« je odvrnil in pokazal na nebo.

»Danes te bo po poštno ogrelo, Jerneja,« je pridral še Francek, polgruntar.

»Kar naj me! To mi dobro dene.«

»Lepo vreme, kaj?« je pobaral še Plavček.

»Ša kar, še kar,« je on odgovarjal.

»Da bi le tako ostalo!« je vzkliknil nekdo drugi.

»Pšenica bo taka, in grozdje!« je skoraj vpil Gričar izozad.

»Ej, Jerneja, če bi mogel v Lisee ali v Goro. Sline bi se ti cedile, tako lepo kaže,« je zbrbljal mežnar.

Jerneja je samo kimal, poltihu govoreč: